

Evaluating Dental Students' Attitude toward Their Field of Study and Future Career in Isfahan University of Medical Sciences in 2020-2021

Zahra Saberi¹

Firoozeh Nilchian²

Omid Esteki³

1. Associate Professor, Department of Oral Medicine, Dental Research Center, Dental Research Institute, School of Dentistry, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

2. **Corresponding Author:** Associate Professor, Department of Oral Public Health, Dental Material Research Center, Dental Research Institute, School of Dentistry, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

Email: f-nilchian@dnt.mui.ac.ir

3. Student Research Committee, School of Dentistry, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.

Abstract

Introduction: This study aimed to determine the attitude of Isfahan dental students toward their field of study and Future careers in 2020-2021.

Materials & Methods: This study was conducted in the spring of 1400 at the Faculty of Dentistry of Isfahan University of Medical Sciences. 220 third and final-year dental students participated in this study. A researcher-made questionnaire with a 5-point Likert scale was used to examine students' attitudes in fields of study (9 questions) and future careers (11 questions). The results were reported with mean and standard deviation and T-test was used to analyze the data. The significance level in the analyzes was considered 0.05.

Results: The score of the attitude towards the field of study was 32.76 ($\pm$ 5.18), which is above the average. Also, the score of the attitude towards the future career was 29.89 ($\pm$ 5.89), which is lower than the average. The T-test showed a significant difference between the third-year and final-year students in the average score of the academic field (p value $<$ 0.02).

Conclusion: The attitude of dental students towards their field of study is higher than the average (positive) but towards their future career is lower than the average, which can be due to the economic conditions of the society or an increase in the number of dental students, which hurts attitude of students towards their future career.

Key words: Dental students; Attitude; Career choice; Job satisfaction.

Received: 12.09.2023

Revised: 09.12.2023

Accepted: 09.01.2024

How to cite: Saberi Z, Nilchian F, Esteki O. Evaluating Dental Students' Attitude toward Their Field of Study and Future Career in Isfahan University of Medical Sciences in 2020-2021. J Isfahan Dent Sch 2024; 19(4): 303-12.

بررسی نگرش دانشجویان دندان پزشکی اصفهان به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

زهرا صابری^۱ ID

فیروزه نیلچیان^۲ ID

امید استکی^۳ ID

۱. دانشیار، گروه بیماری‌های دهان، فک و صورت، مرکز تحقیقات دندان پزشکی، پژوهشکده علوم دندان پزشکی، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. نویسنده مسئول: دانشیار، گروه سلامت دهان و دندان پزشکی جامعه‌نگر، مرکز تحقیقات مواد دندانی، پژوهشکده تحقیقات دندان پزشکی، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
Email: f-nilchian@dnt.mui.ac.ir
۳. دانشجوی دکتری حرفه‌ای، کمیته پژوهش‌های دانشجویی، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

چکیده

مقدمه: این مطالعه با هدف تعیین نگرش دانشجویان دندان پزشکی اصفهان نسبت به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ انجام شد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه در بهار سال ۱۴۰۰ در دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد. در این مطالعه ۲۲۰ نفر از دانشجویان سال سوم و سال آخر دندان پزشکی شرکت کردند. از پرسش‌نامه‌ای پژوهشگر ساخته جهت بررسی نگرش دانشجویان در دو حیطه رشته تحصیلی (۹ سؤال) و آینده شغلی (۱۱ سؤال) استفاده و پاسخ‌دهی به سؤالات توسط مقیاس لیکرت ۵ نمره‌ای انجام شد. نتایج با میانگین و انحراف معیار گزارش گردید و جهت تحلیل داده‌ها نیز از آزمون T استفاده شد. سطح معنی‌داری در آنالیزها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: نمره نگرش به رشته تحصیلی $32/76 (\pm 5/18)$ بود که بالاتر از حد متوسط است. همچنین نمره نگرش به آینده شغلی $29/89 (\pm 5/89)$ بود که پایین‌تر از حد متوسط است. آزمون T نشان داد که در مورد میانگین نمره رشته تحصیلی، تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان سال سوم و سال آخر وجود دارد ($p \text{ value} < 0/02$) ولی میانگین نمره آینده شغلی فاقد تفاوت معنی‌دار است ($p \text{ value} < 0/093$).

نتیجه‌گیری: نگرش دانشجویان دندان پزشکی نسبت به رشته تحصیلی خود بالاتر از حد متوسط (مثبت) ولی نسبت به آینده شغلی خود پایین‌تر از حد متوسط بود که از جمله دلایل آن بروز نگرانی‌هایی مانند شرایط اقتصادی جامعه و افزایش پذیرش دانشجویان در مراکز متعدد دانشگاهی است که تأثیر منفی بر نگرش دانشجویان می‌گذارد.

کلید واژه‌ها: دانشجویان دندان پزشکی؛ نگرش؛ انتخاب شغل؛ رضایت شغلی.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۹/۱۸

تاریخ ارسال: ۱۴۰۲/۶/۲۱

استناد به مقاله: صابری زهرا، نیلچیان فیروزه، استکی امید. بررسی نگرش دانشجویان دندان پزشکی اصفهان به رشته تحصیلی و آینده شغلی خود در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰. مجله دانشکده دندان پزشکی اصفهان. ۱۴۰۲؛ ۱۹(۴): ۳۱۲-۳۰۳.

مقدمه

انتخاب شغل یکی از مهم‌ترین تصمیمات انسان در طول زندگی است که باید وقت و هزینه‌ی زیادی صرف آن شود (۱، ۲). نگرش شغلی که نوعی احساس مثبت فرد نسبت به شغلش است، برآمده از عواملی چون شرایط محیط کار، نظام سازمانی شغل، روابط حاکم بر محیط کار و تأثیر عوامل فرهنگی می‌باشد (۳). نگرش‌های فرد در دوران مختلف زندگی هماهنگ با محیط اطراف، دستخوش تغییر می‌شود و این تغییر در دوران دانشجویی به بیشترین مقدار می‌رسد (۴).

نگرش دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی آنان از مهم‌ترین عوامل مؤثر در امر آموزش است که این خود بر روی کیفیت خدمات دندان پزشکی مؤثر است. بنابراین برای ادامه‌ی اشتغال مؤثر و مفید، بین انگیزه‌ی شغلی و موفقیت شغلی رابطه‌ی متقابلی وجود دارد (۵). افزایش رو به رشد فارغ‌التحصیلان رشته‌های علوم پزشکی به عنوان یک نگرانی عمده در جامعه، منجر به اضطراب و ناامیدی دانشجویان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی می‌شود (۶). ایجاد سرخوردگی و بروز احساس عدم امنیت شغلی در دانش‌آموختگان بهداشتی-درمانی که در آن‌ها به کارگیری و وجود نیروهای متخصص از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، می‌تواند منجر به هدر رفتن سرمایه‌های مادی و معنوی کشور شود (۷). آینده‌ی شغلی حرفه‌های مختلف با گذر زمان در حال تغییر است و مسائل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در این زمینه تأثیرگذار هستند و می‌توانند نگرش دانشجویان این حوزه را تحت تأثیر قرار دهند (۸).

در زمینه‌ی ارزیابی نگرش دانشجویان علوم پزشکی تاکنون مطالعات مختلفی انجام شده است؛ مطالعه‌ای که توسط Hossain و همکاران در کشور پاکستان انجام شد، نشان داد که اکثریت دانشجویان پزشکی این کشور (۵۴ درصد) تمایل داشتند جهت کسب درآمد بیشتر و موقعیت شغلی و تحصیلی بهتر به خارج از کشور خود مهاجرت کنند (۹).

Avramova و همکاران نیز در مطالعه‌ی خود بیان کردند که ۷۳ درصد از دانشجویان دندان پزشکی کشور بلغارستان از انتخاب این رشته به عنوان شغل آینده‌ی خود راضی بودند و آن را به عنوان یک پرستیژ اجتماعی می‌دانستند (۱۰).

در ایران نیز نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف حوزه‌ی علوم پزشکی از جمله پزشکی (۱۱، ۱۲)، داروسازی (۱۳)، بهداشت (۱۴، ۱۵) و علوم آزمایشگاهی (۱۶) بررسی شده است. همچنین برخی مطالعات به بررسی نگرش دانشجویان دندان پزشکی مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران (۱۳، ۱۷)، شیراز (۱۸)، بابل (۱۹) و نیشابور (۲۰) پرداخته‌اند. با توجه به اهمیت موضوع و عدم وجود مطالعه‌ی مشابه در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، این مطالعه با هدف تعیین نگرش دانشجویان دندان پزشکی اصفهان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ انجام شد. همچنین چهار فرضیه‌ی صفر بررسی خواهد شد: ۱. نمره‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی بین دانشجویان دختر و پسر تفاوتی ندارد، ۲. نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی بین دانشجویان دختر و پسر تفاوتی ندارد، ۳. نمره‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی بین دانشجویان سال سوم و سال آخر تفاوتی ندارد و ۴. نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی بین دانشجویان سال سوم و سال آخر تفاوتی ندارد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه‌ی توصیفی-تحلیلی توسط کمیته‌ی اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اصفهان تأیید (IR.MUI.RESEARCH.REC.1399.726) و در بهار سال ۱۴۰۰ در دانشکده‌ی دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد.

$$N = \frac{z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2 \sigma^2}{d^2}$$

تعداد نمونه ۲۲۰ نفر به صورت در دسترس تعیین شد که با این تعداد نمونه، ۹۵ درصد اطمینان داریم برای چنین

دانشجویانی میانگین نمره برای رشته‌ی تحصیلی با خطای حداکثر ۰/۷۵ و برای آینده‌ی شغلی با خطای حد اکثر ۰/۹۶ برآورد گردد که از فرمول بالا استفاده شد.

پرسش‌نامه‌ها بدون نام و نام خانوادگی بصورت آنلاین و حضوری تهیه و لینک پرسش‌نامه از طریق واتس‌آپ و تلگرام در اختیار دانشجویان قرار گرفت و توضیحات مربوط به پژوهش در زیر لینک به افراد داده شد. برای بررسی کمی روایی جهت کاهش و حذف سؤالات نامناسب و تعیین هریک از موردها از روش کمی تأثیر سؤال استفاده شد. در این روش، برای هر یک از سؤالات پرسش‌نامه طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای به شکل زیر در نظر گرفته شد:

سپس از ۹ نفر از متخصصین بخش تشخیص دانشگاه اصفهان خواسته شد هر یک از سؤالات پرسش‌نامه را ارزیابی کرده و یکی از گزینه‌های طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای ذکر شده در بالا را انتخاب کنند. امتیاز تأثیر هر یک از سؤالات بر اساس فرمول زیر محاسبه گردید:

$$\text{Impact Score} = \text{Frequency (\%)} \times \text{Importance}$$

منظور از فراوانی (Frequency) برحسب درصد، تعداد افرادی است که به سؤال امتیاز ۴ یا ۵ می‌دهند و مقصود از اهمیت (Importance)، میانگین نمره‌ی اهمیت بر اساس طیف لیکرت می‌باشد. در صورتی که امتیاز تأثیر سؤال از ۱/۵ بیشتر بود، سؤال برای تحلیل‌های بعدی مناسب بوده و حفظ شد.

محاسبه‌ی شاخص روایی محتوی (Content Validity Index) CVI برای کسب اطمینان از این مسأله است که آیا سؤالات جهت اندازه‌گیری سازه‌ها به بهترین نحو برنامه‌ریزی شده‌اند؟ که با کمک روش والتس و باسل انجام می‌شود. برای تعیین شاخص روایی محتوایی (CVI) هر یک از سؤالات، از نظرات ۹ نفر متخصص مرتبط در قالب سه معیار سادگی، مرتبط بودن و وضوح (Clarity) به صورت مجزا با استفاده از طیف لیکرت ۴ قسمتی برای هر سه معیار استفاده شد. بدین صورت که برای معیار ساده بودن از

گزینه‌های کاملاً ساده، ساده، نسبتاً ساده و ساده نیست، برای معیار مرتبط بودن از گزینه‌های کاملاً مربوط، مربوط، نسبتاً مربوط و غیر مرتبط و برای معیار وضوح هر سؤال از گزینه‌های کاملاً واضح، واضح، نسبتاً واضح و غیر واضح استفاده شد، سپس برای محاسبه‌ی شاخص روایی تعداد موافقت‌های اعضاء گروه با دو گزینه‌ی اول در هر معیار برای هر سؤال محاسبه و عدد حاصل بر تعداد اعضاء گروه متخصصین تقسیم شد و بدین نحو، شاخص روایی محتوایی هر یک از سؤالات تعیین گردید. سپس میانگین شاخص روایی محتوایی بر اساس میانگین نمرات شاخص روایی محتوایی همه‌ی عبارات پرسش‌نامه، محاسبه شد.

پرسش‌نامه محقق ساخته شامل ۲۰ سؤال و مشتمل بر دو بخش بود؛ بخش اول شامل ۹ سؤال در مورد رشته‌ی تحصیلی و بخش دوم شامل ۱۱ سؤال در مورد آینده‌ی شغلی. روایی صوری پرسش‌نامه توسط ۹ نفر متخصص تأیید شد. پایایی پرسش‌نامه نیز پس از دو مرحله توزیع بین ۱۵ نفر از دانشجویان، با ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha = 0/76$) به دست آمد. نمره‌دهی پرسش‌نامه بر اساس مقیاس لیکرت با پنج پاسخ بود (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) که برای پاسخ‌ها به ترتیب نمره‌ی ۱ تا ۵ در نظر گرفته شد. نمره‌ی ۱ به معنای حداقل و نمره‌ی ۵ به معنای حداکثر گرایش مثبت محسوب می‌شد. بدین ترتیب، نمرات بخش نگرش به رشته‌ی تحصیلی در بازه‌ی ۹ الی ۴۵ و نمرات بخش نگرش به آینده‌ی شغلی در بازه‌ی ۱۱ الی ۵۵ قرار می‌گرفت. در مورد سؤالات ۳، ۶، ۸ و ۹ از حیطه‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی، نمره‌دهی به صورت معکوس اعمال شد. همچنین در پرسش‌نامه‌ی جنسیت و سال تحصیلی افراد شرکت‌کننده نیز ثبت شد.

سپس داده‌ها در نرم‌افزار آماری SPSS نسخه‌ی ۲۶ (version 26, IBM Corporation, Armonk, NY) وارد شدند. جهت توصیف داده‌ها از میانگین و انحراف معیار استفاده شد و داده‌ها در قالب جدول نمایش داده شدند. برای تحلیل داده‌ها نیز از آزمون T و ضریب همبستگی

Pearson استفاده شد. سطح معنی‌داری در آنالیزها برابر ۰/۰۵ بود.

یافته‌ها

نمونه‌ی مورد پژوهش شامل ۲۲۰ نفر از دانشجویان دانشکده‌ی دندان پزشکی بود که از این تعداد ۹۷ نفر پسر (۴۴/۱ درصد) و ۱۲۳ نفر دختر (۵۵/۹ درصد) بودند. همچنین ۱۰۰ نفر دانشجوی سال سوم (۴۵/۵ درصد) و ۱۲۰ نفر دانشجوی سال آخر (۵۴/۵ درصد) بودند. بخش نگرش به رشته‌ی تحصیلی شامل ۹ سؤال می‌شد

که بدین ترتیب حداقل نمره‌ی قابل کسب ۹ و حداکثر ۴۵ بود. میانگین ($\pm$ انحراف معیار) نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی ۳۲/۷۶ ($\pm ۵/۱۸$) بود که بالاتر از حد متوسط (نمره‌ی ۲۷) است. بخش نگرش به آینده‌ی شغلی شامل ۱۱ سؤال و حداقل نمره‌ی قابل کسب ۱۱ و حداکثر ۵۵ بود. میانگین ($\pm$ انحراف معیار) نمره‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی ۲۹/۸۹ ($\pm ۵/۸۹$) بود که پایین‌تر از حد متوسط (نمره‌ی ۳۳) است. نمرات بخش رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی به تفکیک جنسیت و سال تحصیل در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمره‌ی آینده‌ی شغلی و رشته‌ی تحصیلی به تفکیک سال تحصیل و جنسیت

جنسیت	تحصیلات	نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی	نمره‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی
مرد	سال سوم	میانگین	۳۱/۷۶
		تعداد	۴۲
		انحراف معیار	۴/۸۰
	سال آخر	میانگین	۳۳/۷۶
		تعداد	۵۵
		انحراف معیار	۶/۲۵
	کل	میانگین	۳۲/۸۹
		تعداد	۹۷
زن	سال سوم	میانگین	۳۱/۹۶
		تعداد	۵۸
		انحراف معیار	۴/۸۴
	سال آخر	میانگین	۳۳/۲۹
		تعداد	۶۵
		انحراف معیار	۴/۷۸
	کل	میانگین	۳۲/۶۶
		تعداد	۱۲۳
کل	سال سوم	میانگین	۳۱/۸۸
		تعداد	۱۰۰
		انحراف معیار	۴/۸۱
	سال آخر	میانگین	۳۳/۵۰
		تعداد	۱۲۰
		انحراف معیار	۵/۳۸
	کل	میانگین	۳۲/۷۶
		تعداد	۲۲۰
		انحراف معیار	۵/۱۸

جدول ۲: درصد فراوانی پاسخ دانشجویان به بخش نگرش به رشته‌ی تحصیلی

سؤالات	کاملاً مخالفم و نظری ندارم	کاملاً موافقم و موافقم
این رشته را انتخاب کردم چون دیگران آن را به من توصیه کردند.	۳۵/۹	۵۹/۱
من از انتخاب این رشته راضی هستم.	۴/۵	۸۸/۲
این رشته را به دلیل تمایل زیاد خانواده انتخاب کرده‌ام.	۴۵/۵	۴۱/۸
من پس از تحصیل در این رشته علاقه‌ی بیشتری نسبت به آن پیدا کردم.	۱۴/۱	۷۵/۹
به نظر من این رشته در مقاطع بالاتر ارزش بیشتری پیدا می‌کند.	۸/۲	۶۲/۷
به نظر من دانشجویان دیگر رشته‌ها نظر مناسبی نسبت به این رشته دارند.	۱۱/۸	۷۲/۳
به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنم نسبت به این رشته دید مثبتی دارد.	۱۰/۹	۸۳/۶
این رشته را صرفاً به دلیل علاقه به آن انتخاب کردم.	۴۵/۵	۴۳/۲
این رشته را انتخاب کردم زیرا درآمد آن در آینده نسبت به سایر رشته‌ها بیشتر است.	۷/۷	۸۰/۵

در بخش نگرش به رشته‌ی تحصیلی، پاسخ اکثر دانشجویان به سؤالات مربوطه موافقم و کاملاً موافقم بود. بیشترین درصد پاسخ موافق و کاملاً موافق، به ترتیب مربوط به سؤالات زیر بود: من از انتخاب این رشته راضی هستم (۸۸/۲ درصد)، به نظر من جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنم نسبت به این رشته دید مثبتی دارد (۸۳/۶ درصد)، این رشته را انتخاب کردم زیرا درآمد آن در آینده نسبت به سایر رشته‌ها بیشتر است (۸۰/۵ درصد). درصد فراوانی پاسخ به سؤالات نگرش به رشته‌ی تحصیلی در جدول ۲ نشان داده شده است.

در بخش نگرش به آینده‌ی شغلی نیز پاسخ اکثر دانشجویان به سؤالات مربوطه موافقم و کاملاً موافقم بود. بیشترین درصد پاسخ موافق و کاملاً موافق، به ترتیب مربوط به سؤالات زیر بود: شرایط اقتصادی جامعه بر آینده‌ی شغلی من تأثیر دارد (۹۵ درصد)، من کار کردن در زمینه‌ی دندان پزشکی را دوست دارم (۸۵/۵ درصد) و به نظر من مزایای حقوقی اشتغال در این رشته مناسب می‌باشد (۸۴/۱ درصد). درصد فراوانی پاسخ به سؤالات نگرش به آینده‌ی شغلی در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳: درصد فراوانی پاسخ دانشجویان به بخش نگرش به آینده‌ی شغلی

سؤالات	کاملاً مخالفم و نظری ندارم	کاملاً موافقم و موافقم
رضایت اساتید از شرایط فعلی شغل خود، بر نگرش من نسبت به آینده‌ی شغلی این رشته تأثیر دارد.	۱۰/۵	۷۵
به نظر من مزایای حقوقی اشتغال در این رشته مناسب می‌باشد.	۸/۶	۸۴/۱
من نسبت به بازار کار در این رشته نگرانی دارم.	۳۱/۸	۵۵/۵
به نظر من وضعیت اشتغال برای مقطع دکتری عمومی بهتر از مقطع تخصصی می‌باشد.	۴۷/۷	۲۶/۴
من کار کردن در زمینه‌ی دندان پزشکی را دوست دارم.	۱۰	۸۵/۵
افزایش پذیرش دانشجو در این رشته آینده‌ی شغلی آن را به خطر می‌اندازد.	۱۸/۲	۶۴/۱
شرایط اقتصادی جامعه بر آینده‌ی شغلی من تأثیر دارد.	۳/۶	۹۵
شرایط تحریم‌های سیاسی حاکم بر کشور، آینده‌ی شغلی من را به خطر می‌اندازد.	۸/۶	۷۸/۲
شرایط فعلی شیوع بیماری کرونا، باعث نگرانی من نسبت به آینده‌ی شغلی خود می‌شود.	۳۵	۵۸/۶
به نظر من آینده‌ی شغلی دندان پزشکان در کشورهای دیگر از لحاظ اقتصادی مناسب‌تر است.	۱۲/۷	۶۰/۵
به نظر من آینده‌ی شغلی دندان پزشکان در کشورهای دیگر از لحاظ امنیت شغلی مناسب‌تر است.	۹/۱	۶۸/۲

این رشته را صرفاً به دلیل علاقه به آن انتخاب نمودند و ۴۵/۵ درصد دانشجویان با این گزاره مخالف بودند. مشابه این مطالعه، در مطالعه‌ی جعفری و همکاران نیز ۴۷ درصد دانشجویان با این گزاره مخالف بودند (۱۷). این مسأله نشان می‌دهد که علاوه بر علاقه، عوامل دیگری نیز در انتخاب رشته‌ی دانشجویان تاثیرگذار است. در مطالعه‌ی حاضر، گزاره‌ی «این رشته را انتخاب کردم چون دیگران آن را به من توصیه کردند» توسط ۵۹/۱ درصد از دانشجویان و گزاره‌ی «این رشته را به دلیل تمایل زیاد خانواده انتخاب کرده‌ام» توسط ۴۱/۸ درصد از آن‌ها نمره‌ی بالایی گرفت.

Kabil و همکاران در سال ۲۰۱۸ دلایل انتخاب رشته در دانشجویان سال آخر رشته‌ی دندان پزشکی در مصر را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که ۶۷ درصد دانشجویان با میل شخصی و ۱۳ درصد به دلیل نمرات دبیرستان و ۲۰ درصد به دلیل نظر خانواده این رشته را انتخاب کرده‌اند (۲۱). علت تفاوت نتایج بین این دو مطالعه می‌تواند ناشی از تفاوت‌های سیستم آموزشی و یا تفاوت در شرایط اقتصادی و فرهنگی جوامع باشد و نشان می‌دهد که در جامعه‌ی ایرانی، انتخاب رشته توسط دانشجویان بیشتر تحت تأثیر نظر دیگران و همچنین درآمد است.

در مطالعه‌ی حاضر ۸۰/۵ درصد از دانشجویان به گزاره‌ی «این رشته را انتخاب کردم زیرا درآمد آن در آینده نسبت به سایر رشته‌ها بیشتر است» نمره‌ی بالایی دادند. در مطالعات گذشته نیز درآمد به عنوان یک عامل بسیار مهم در انتخاب رشته‌ی دندان پزشکی توسط دانشجویان شهرهای نیشابور و مشهد مطرح شده بود (۲۰، ۲۲). علاوه بر این، در این مطالعه نیز مانند مطالعات پیشین (۱۷، ۲۲)، اکثر دانشجویان معتقد بودند که جامعه دیدگاه مثبتی به رشته‌ی دندان پزشکی دارد و این عامل نیز می‌تواند در انتخاب رشته مؤثر باشد. در این مطالعه ۸۸/۲ درصد از دانشجویان در پرسش‌نامه اعلام کردند که از انتخاب رشته‌ی تحصیلی خود رضایت دارند که عدد بالایی بود. در مطالعات پیشین نیز درصد بالایی از دانشجویان اعلام کردند که از رشته‌ی خود

آزمون T نشان داد که میانگین نمره‌ی رشته‌ی تحصیلی (p value < ۰/۷۴۴) و آینده‌ی شغلی (p value < ۰/۱۳۵) بین دو جنس تفاوت معنی‌داری ندارد. همچنین این آزمون نشان داد که در مورد میانگین نمره‌ی رشته‌ی تحصیلی، تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان سال سوم و سال آخر وجود دارد (p value < ۰/۰۲) به طوری که نمره‌ی دانشجویان سال آخر بیشتر است، ولی میانگین نمره‌ی آینده‌ی شغلی فاقد تفاوت معنی‌دار بود (p value < ۰/۰۹۳). محاسبه‌ی ضریب همبستگی Pearson نیز نشان داد که بین نمره‌ی آینده‌ی شغلی و رشته‌ی تحصیلی همبستگی ضعیف و معنی‌داری وجود دارد (p value < ۰/۰۰۸ و r = ۰/۱۷۸).

بحث

هدف از انجام مطالعه‌ی حاضر، بررسی نگرش دانشجویان دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان نسبت به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی خود در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بود. میانگین نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی بالاتر از حد متوسط بود که نشان‌دهنده‌ی این است که اکثر دانشجویان، نگرش مثبتی نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود دارند. همچنین میانگین نمره‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی، پایین‌تر از حد متوسط بود که نشان می‌دهد، اکثر دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به آینده‌ی شغلی خود ندارند. مطابق نتایج به‌دست آمده از این مطالعه، فرضیه‌های ۱ و ۲ تأیید شدند که یعنی تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان دختر و پسر در مورد نگرش به رشته‌ی تحصیلی و آینده‌ی شغلی وجود ندارد. همچنین فرضیه‌ی ۳ نیز تأیید شد که نشان می‌دهد، نگرش به آینده‌ی شغلی بین دانشجویان سال سوم و سال آخر تفاوتی ندارد. تنها فرضیه‌ی ۴ رد شد که نشان می‌دهد نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی بین دانشجویان سال سوم و سال آخر تفاوت معنی‌داری دارد.

یکی از مسائل بررسی شده در حیطه‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی، علت انتخاب این رشته توسط دانشجویان بود. در مطالعه‌ی حاضر، ۴۳/۲ درصد دانشجویان اعلام کردند که

راضی هستند (۱۷، ۲۰). همچنین میانگین نمره‌ی نگرش به رشته‌ی تحصیلی در دانشجویان سال آخر به طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان سال سوم بود که می‌تواند نشانه‌ای از بهبود نگرش به رشته‌ی تحصیلی در طول سال‌های تحصیل باشد. این مسأله مطابق با سؤال چهارم بخش نگرش به رشته‌ی تحصیلی است که ۷۵/۹ درصد از دانشجویان بیان نمودند که پس از تحصیل در این رشته، علاقه‌ی بیشتری نسبت به این رشته پیدا کرده‌اند. در مطالعه‌ی جعفری و همکاران (۱۷) نیز دانشجویان مشغول به تحصیل در سال آخر در مقایسه با دانشجویان رشته‌ی دندان پزشکی رضایت بیشتری از رشته‌ی خود داشتند که مشابه نتایج این مطالعه بود. با این حال، در مطالعه‌ی هدایتی و همکاران در شیراز، دانشجویان ۲ سال اول (علوم پایه) در مقایسه با دانشجویان ۲ سال آخر، نگرش مثبت‌تری به رشته‌ی خود داشتند. نتایج مطالعه‌ی سیفی و سام نیز که در بابل انجام شد نشان داد که رضایت دانشجویان مقطع علوم پایه از دانشجویان مقطع بالینی بیشتر بود (۱۹). این تفاوت در نتایج می‌تواند به علت تفاوت در برنامه‌ی آموزشی و یا نحوه‌ی برخورد اساتید با دانشجویان در مقاطع مختلف باشد.

در حیطه‌ی نگرش به آینده‌ی شغلی، ۸۵/۵ درصد از دانشجویان کار کردن در زمینه‌ی دندان پزشکی را دوست داشتند. همچنین ۴۷/۷ درصد از دانشجویان بر این باور بودند که وضعیت اشتغال برای مقطع تخصصی بهتر از دکتری عمومی می‌باشد در مطالعات گذشته نیز دانشجویان برای ادامه‌ی تحصیل در مقاطع تخصصی اشتیاق داشتند (۲۳). در مطالعه‌ی حاضر ۹۵ درصد دانشجویان بیان نمودند که شرایط اقتصادی جامعه بر آینده‌ی شغلی تأثیر دارد و ۸۴/۱ درصد از دانشجویان مزایای حقوقی اشتغال در این رشته را مناسب می‌دانستند.

یکی از موضوعات که منجر به نگرانی در خصوص آینده‌ی شغلی با ثبات می‌شود پذیرش زیاد دانشجویان در همان رشته می‌باشد زیرا منجر به اشباع شغلی و عدم امکان فعالیت بیشتر در جامعه می‌شود. در مطالعه‌ی حاضر، ۶۴/۱ درصد از دانشجویان در خصوص افزایش پذیرش

دانشجو در رشته‌ی دندان پزشکی ابراز نگرانی کردند. در مطالعه‌ی جعفری و همکاران نیز ۸۰ درصد دانشجویان از این موضوع ناراضی بودند (۱۷).

به طور کلی در مطالعه‌ی حاضر، ۵۵/۵ درصد از دانشجویان در مورد بازار کار در این رشته نگرانی داشتند. کاهش قدرت اقتصادی مردم و به دنبال آن مراجعه‌ی کمتر به مراکز دندان پزشکی و همچنین افزایش قیمت وسایل و ابزار دندان پزشکی از جمله نگرانی‌های دندان پزشکان است. در مورد نگرش به آینده‌ی شغلی در این مطالعه تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان سال سوم و دانشجویان سال آخر مشاهده نشد که مشابه نتایج مطالعه‌ی هدایتی و همکاران در شیراز بود (۱۸).

به طور کلی می‌توان گفت که با وجود تعدد عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته‌ی دندان پزشکی توسط دانشجویان، از جمله درآمد بالا، علاقه‌ی شخصی، نظر دیگران و دیدگاه جامعه، عموم دانشجویان نگرش مثبتی به رشته‌ی خود دارند. از طرف دیگر نگرش دانشجویان به آینده‌ی شغلی تا حدی منفی است که می‌تواند ناشی از عواملی از جمله شرایط اقتصادی جامعه و پذیرش زیاد دانشجو در این رشته باشد.

یکی از محدودیت‌های مطالعه‌ی حاضر، بررسی تنها دو گروه از دانشجویان دانشکده‌ی دندان پزشکی است که می‌تواند بسط دادن نتایج این مطالعه را محدود سازد. همچنین در این پرسش‌نامه تنها از مقیاس لیکرت برای پاسخ‌دهی استفاده شد که ممکن است با حذف امکان بررسی علل مختلف برخی تصمیمات، بازتاب درستی از اولویت‌های افراد نداشته باشد. مطالعات آینده می‌توانند گروه‌های بیشتری از دانشجویان را مورد بررسی قرار دهند و همچنین از پرسش‌نامه‌های با سؤالات متنوع‌تر و یا از روش کیفی استفاده کنند.

مطالعه‌ی حاضر می‌تواند در برنامه‌ریزی آموزشی مورد استفاده قرار گیرد تا دست‌اندرکاران آموزشی بتوانند با برنامه‌ریزی خود، آموزش را به نحوی ارتقاء بخشند که منجر به بهبود رضایتمندی شغلی دانشجویان و دیدگاه آنان

نتیجه‌گیری

نگرش دانشجویان دندان پزشکی نسبت به رشته‌ی تحصیلی خود بالاتر از حد متوسط (مثبت) ولی نسبت به آینده‌ی شغلی خود پایین‌تر از حد متوسط بود که از جمله دلایل آن بروز نگرانی‌هایی مانند شرایط اقتصادی جامعه و افزایش پذیرش دانشجویان در مراکز متعدد دانشگاهی است که تأثیر منفی بر نگرش دانشجویان می‌گذارد.

سپاسگزار

این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی مربوط به پایان‌نامه‌ی دکتر امید استکی می‌باشد که با شماره‌ی ۳۹۹۸۱۴ در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان ثبت شده است. بدین‌وسیله از دانشگاه علوم پزشکی اصفهان بابت تأمین مالی طرح تحقیقاتی تشکر می‌شود.

در آینده‌ی شغلی خود باشد. با توجه به اینکه یکی از عواملی که باعث تأثیر منفی بر نگرش دانشجویان به رشته‌ی تحصیلی خود می‌شود، عدم آشنایی کامل ایشان با این رشته پیش از انتخاب آن است، پیشنهاد می‌شود از طرف نهادهای مسئول برای دانش‌آموزانی که در آستانه‌ی ورود به دانشگاه‌ها هستند، کلاس‌ها و جلساتی جهت آشنایی ایشان با رشته‌های مختلف تحصیلی برگزار شود و در تدریس به دانشجویان علوم پایه اهمیت بالینی دروس مدنظر قرار گیرد تا دروس علوم پایه جذابیت بیشتری برای دانشجویان داشته باشد. مطالعات آینده می‌توانند نگرش دانشجویان مشغول به تحصیل در رشته‌ها یا شهرهای دیگر را مورد بررسی قرار دهند. همچنین توصیه می‌شود جهت بررسی دقیق‌تر و یافتن علل و موانع موجود از روش کیفی استفاده شود.

References

1. Saeedi Tehrani S, Asghari F. Motives for choosing medicine as a university major: A cross-sectional study. *Future Med Educ J* 2018; 8(1): 17-21.
2. Ingold PV, Kleinmann M, König CJ, Melchers KG. Shall we continue or stop disapproving of self-presentation? Evidence on impression management and faking in a selection context and their relation to job performance. *Eur J Work Organ Psychol* 2015; 24(3): 420-32.
3. Shafiabadi A. Career and professional guidance and counseling and career selection theories [in Persian]. Tehran, Iran: Roshd; 2011.
4. Vigild M, Schwarz E. Characteristics and study motivation of Danish dental students in a longitudinal perspective. *Eur J Dent Educ* 2001; 5(3): 127-33.
5. Behnampour N, Heshmati H, Rahimi S. A survey on Paramedical and health students' satisfaction with their discipline and some of the related factors [in Persian]. *Iran J Med Educ* 2012; 12(8): 616-8.
6. Faraji Khiyavi F, Valipor A, Khademi M. A study on students' expectations of academic field and their attitude to prospecting job among school of health students at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences [in Persian]. *EDC* 2015; 6(1): 43-51.
7. Malakoutian M, Parvaresh, A. The employment situation of environmental health graduates in Iran between 1996-2002 [in Persian]. *Iran J Med Educ* 2003; 3(2): 65-71.
8. Beedemariam G, Ebro M, Ageze H, Weldegerima B, Legesse B, Tilahun G. Pharmacy students' attitude and future career choices: a survey of four public schools of pharmacy in Ethiopia. *Ethiopian Pharm J*. 2014; 30(1): 57-63.
9. Hossain N, Shah N, Shah T, Lateef SB. Physicians' migration: perceptions of Pakistani medical students. *J Coll Physicians Surg Pak* 2016; 26(8): 696-701.
10. Avramova N, Yaneva K, Bonev B. First-year dental students' motivation and attitudes for choosing the dental profession. *Acta Med Acad* 2014; 43(2): 113-21.
11. Fekri A, Alizadeh M, Yargholi-Sarufinejad A. Study of the medical students views about own future career [in Persian]. *J Res Med Sci* 1998; 3(1): 90-3.
12. Iravani K, Amini M, Doostkam A. A survey of medical students' attitude toward medicine and it's future in Jahrom Medical University (basic and clinical stages) [in Persian]. *Iran J Med Educ* 2002; 2(0): 28-9.
13. Sahebalzamani M, Mohammadi M, Adhami Moghadam F. Determining and comparing the degree of awareness, interest and attitude of dentistry and pharmacy students of Tehran Medical universities

- toward their field of study in basic science and graduation time [in Persian]. J Res Dent Sci 2019; 16(3): 217-26.
14. Samadi MT, Taghizadeh J, Kashitarash Esfahani Z, Mohammadi M. Evaluating environmental health students' attitudes toward their discipline and future career in Hamedan University of Medical Sciences in 2008 [in Persian]. Iran J Med Educ 2010; 9(4): 331-6.
 15. Khammarnia M, Shokohian F, Eskandari S, Kassani A, Setoodezadeh FA. Students' attitudes toward their education and job prospects in Zahedan health school in 2015 [in Persian]. J Rafsanjan Univ Med Sci 2017; 15(11): 1003-14.
 16. Mobarakabadi A, Shamsi M, Najafianzadeh M. Health student attitude towards their field of study and future career in health faculty of Arak University of Medical Sciences Iran [in Persian]. SDME 2014; 11(2): 280-5.
 17. Jafari A, Gharagozloo P, Baghalian A. Evaluation of Tehran University of Medical Sciences dental students' attitude toward their field of study and future [in Persian]. JDM 2020; 33(2): 116-25.
 18. Hedayati Z, Seifi N, Hekmatfar S, Badakhsh S. Attitudes of Shiraz Dental Students toward their discipline and future career [in Persian]. Iran J Med Educ 2012; 12(3): 176-83.
 19. Seifi S, Sum S. Comparison of dental students consent towards their educational line in clinical and basic science course [in Persian]. Babol Univ Med Sci 2015; 3(2): 38-45.
 20. Gholami A, Hesari B, Gazerani A, Ardameh M, Khani I, Boloki H, et al. Attitude of students toward their field of study and future career in Neyshabur University of Medical Sciences [in Persian]. J Neyshabur Univ Med Sci 2016; 4(1): 9-16.
 21. Kabil NS, Allam GG, Abd El-Geleel OM. Motivational reasons for choosing dentistry as a professional career & factors affecting specialty choice among final year dental students. Future Dent J 2018; 4(2): 308-13.
 22. Neamatollahi H, Mehrabkhani M, Ghafarpour S, Ghasemi A. Evaluation of Mashhad Dental School Students' motives and viewpoints on their Career choices in 2010 [in Persian]. J Mashhad Dent Sch 2014; 38(1): 71-84.
 23. Sadeghi M, Bahgerian A. Postgraduate aspiration in dental students at Rafsanjan University of Medical Sciences [in Persian]. J Rafsanjan Univ Med Sci 2013; 12(2): 103-14.